

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет психології
Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні проблеми сучасної етики

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий) PhD

Освітньо-наукова програма: «Філософія»

Спеціальність: 033 «Філософія»

Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки»

Форма навчання – денна, заочна

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “26” серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація	3
2. Опис дисципліни	3
3. Структура дисципліни	5
4. Темі лекційних та семінарських занять	9
5. Самостійна робота	10
6. Методи навчання	10
7. Система оцінювання дисципліни	11
8. Ресурсне забезпечення	13
9. Контактна інформація	15
10. Політика навчальної дисципліни	15
11. Програмові вимоги	16

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Актуальні проблеми сучасної етики
Викладач	Дойчик Максим Вікторович
Контактний телефон викладача	0955702451
E-mail викладача	maksym.doichuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний, вечірній
Обсяг дисципліни	<u>6,0</u> кредитів ЄКТС, <u>180</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/
Консультації	Консультації проводяться щопонеділка на кафедрі філософії, соціології та релігієзнавства з 13.00 до 15.00 в ауд. 503 (г.к.). Онлайн консультації можуть бути організовані за бажанням студентів з використанням Viber (+380955702451).
2. Опис дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми сучасної етики» є складовою програми підготовки аспірантів спеціальності 033 Філософія і покликана допомогти сформувати багатосторонню і системну картину сучасного етичного знання. Систематичність досягається демонстрацією єдності і взаємопереходу різних рівнів етичного теоретизування. Акцент зроблено на викладанні етики майбутнім професіоналам вищої школи з урахуванням двох складових: етики для людини і етики для фахівця. Спочатку здобувач повинен бути залучений до обговорення таких понять, як гідність, свобода, обов'язок, справедливість, любов. Повинен усвідомити їх зв'язок з можливістю внутрішньо цілісного осмисленого існування в світі. Зрозуміти небезпеку моралізаторства. Повинен переконатися в неминучості моральних дилем і спробувати віднайти їх вирішення. І тільки тоді здобувач може звернутися до проєкції моральних принципів, морального мислення і моральних переживань в сферу оцінки і конструювання соціальних інститутів і традиційних практик в умовах стрімкозмінного сьогодення. Саме в такому сенсі навчальний курс буде здатний відобразити як єдність, так і сутєву напругу між такими іпостасями особистості, як моральна людина і чесний професіонал. Таким чином, важливою є також орієнтація на формування у здобувачів наукового ступеня «доктора філософії» високої академічної культури, усвідомлення важливості дотримання етичних принципів у власному науковому дослідженні. Вагоме місце при вивченні курсу займає орієнтація на інтеріоризацію етичних принципів, що особливо важливо для успішного виконання власного наукового дослідження на засадах блага.</p>	
Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета навчальної дисципліни полягає в тому, щоб розвинути в молодих науковців цілісне та глибоке уявлення про стан та перспективи розвитку сучасної етики як спеціальної галузі філософського знання. Завданням навчальної дисципліни є оволодіння аспірантами глибокими знаннями про специфіку сучасного етичного знання; природу, особливості розвитку і функціонування моралі в контексті останніх наукових досліджень; засвоїти ідеї основних представників сучасної етики; поглиблено дослідити ключові проблеми сучасної прикладної та професійної етики.</p> <p><i>Аспірант повинен знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> різноманіття сучасних підходів до визначення предмету та завдань етики як науки; основні сучасні наукові дослідження з історії етики; основні філософсько-етичні вчення сучасності; сучасні уявлення про сутність моралі як складного соціокультурного феномену; основні теорії походження та історичні форми моралі, а також її структуру та функції; різноманіття проблем сучасної прикладної та професійної етики. <p><i>вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> вести етичний теоретичний дискурс щодо актуальних питань соціальної моральної практики на високому науковому рівні; кваліфіковано виявляти моральні конфлікти в конкретних ситуаціях практичної діяльності; аргументовано вибирати рішення щодо відкритих дилемних моральних проблем; давати експертну оцінку мотивів, норм, ціннісних орієнтирів поведінки та діяльності. 	

Компетентності

Інтегральна компетентність:

- Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері філософії, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК3. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК4. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Фахові компетентності:

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК2. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень українською та іноземною мовами, глибоке розуміння іншомовних наукових текстів за напрямом досліджень.

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК4. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії. СК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Програмні результати навчання

Вивчення курсу «Актуальні проблеми сучасної етики» забезпечує такі **програмні результати навчання:**

ПР1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

ПР3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

ПР4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

ПР5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

ПР6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

ПР7. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

ПР8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проекти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми філософії з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

3. Структура дисципліни

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Предметне поле досліджень сучасної етики. Основні сучасні етичні концепції	<p>Бачення предмету етики в розвідках сучасних науковців. Багатоманіття визначень етики та її різновидів. Ідея та поняття моралі в дослідженнях О. Дробницького та О. Титаренко. Етичний аспект філософії діалогу (М. Бубер, М. Бахтін, Е. Левінас). С. де Бовуар та Ж.-П. Сартр про людський вимір моралі. Принцип відповідальності Г. Йонаса. Дискурсивно-комунікативна етика (К.-О. Апель, Ю. Хабермас). Перегляд етики марксизму наступниками марксистської думки на Заході (Е. Фромм, Е. Блох, Г. Маркузе та ін.). Етичний плюралізм у постмодернізмі (Ж. Дерріда, М. Фуко). Етичний потенціал герменевтики як практичної філософії (Х.-Г. Гадамер, П. Рікер). Вплив філософії неопозитивізму на методологічну проблематику сучасної етики. Етичні висновки філософії Л. Вітгенштейна. Аналіз моральних понять у праці Дж. Мура "Принципи етики". Проблема аналізу мови моралі в метаетиці. Аналіз моральних суджень в емотивістській теорії моралі. Сучасні інтерпретації утилітаризму. Теорія справедливості Д. Ролза. Сучасна християнська етика в неотомізмі та неоавгустинізмі. Проблематика моралі в працях Бурдьє, Гідденса, Ф. Фукуями, Н. Лумана та ін. Внесок Ф. Гайєка в сучасні уявлення про самоорганізацію моралі. Моральна психологія Дж. Хайдта, С. Кесбір, Дж. Грехем. Дж. Грін про мозкову активність у процесі прийняття моральних рішень. Біологічне коріння моралі у дослідженнях Р. Александера, Ф. Де Вааля, В. Ефроїмсона. П. Блум про основи моральної поведінки у немовлят. Етологія К. Лоренца. Дослідження емпатії Ж. Десеті, П. Заком. Соціологічні дослідження моралі Є. Головахи.</p>	<p>Підготовка конспекту (змістовних тез) з теми під час лекції та самостійні доповнення з джерел. Контрольні запитання, доповідь, підготовка мультимедійної презентації, завдання для самостійної роботи (робота над науковим проектом). Тестування.</p>
2.	Тема 2. Сучасні дослідження історії становлення моралі	<p>Первинні елементи моральності та умови їх формування. Синкретизм норм первісного життєустрою. Закріплення і передача реального морального</p>	<p>Підготовка конспекту (змістовних тез) з теми під час лекції та самостійні доповнення з джерел. Контрольні запитання,</p>

		<p>ставлення людини до інших людей через звичаї, традиції. Історичний характер процесів мовного закріплення моральних уявлень та становлення структур моральної свідомості. Виокремлення і розвиток моралі у період розкладу родового суспільства. Виникнення першого припису зі справді універсальним моральним значенням («золоте правило»). Зростання суспільних протиріч і ускладнення життя як передумови появи критично-оціночного відношення до-реальної практики людських взаємин. Утвердження моралі як форми суспільної свідомості, що виступає ідеалом відносно до практики життя; розвиток на її основі більш стійких і глибоких форм морального спілкування і поведінки людей. Т.Аболіна про моральнісну культуру в контексті соціокультурної динаміки. Е.Макінтайр про історію етичної думки. Ключові етапи світової етики в дослідженнях О.Дробницького. Етика рицаря та буржуа в дослідженнях М.Оссовської. Моральний мінімалізм Модерну в творах М.Рогожі. Етичні вчення російських релігійних філософів у дослідженнях В.Ларіонової. Переосмислення етичної спадщини І.Франка у творах П.Пушика. Етика постмодерністів в історико-етичних розвідках О.Радченко. Сучасна німецька комунікативна етика в дослідженнях А.Єрмоленка. Історія української етики в роботах В. Нападистої.</p>	<p>доповідь, підготовка мультимедійної презентації, завдання для самостійної роботи (робота над науковим проектом). Тестування.</p>
3.	Тема 3. Прикладна та професійна етики	<p>Місце прикладної етики в структурі сучасного етичного знання. Статус прикладної етики. Засади прикладної етики. Структура та методологічні принципи прикладної етики. Прикладна етика: західний досвід. Сегментації соціуму та професійні етики. Моральний вимір професії. Професійний успіх як моральна проблема. Кодекси: кодекси поведінки, етичні кодекси, етичні кодекси професійної поведінки. Кредо, норми, заборони та цінності етичних професійних кодексів.</p>	<p>Підготовка конспекту (змістовних тез) з теми під час лекції та самостійні доповнення з джерел. Контрольні запитання, доповідь, підготовка мультимедійної презентації, завдання для самостійної роботи (робота над науковим проектом). Тестування.</p>

		<p>Дієвість етичних кодексів.</p> <p>Практичність професійної етики як етико-прикладного знання.</p> <p>Етичне проектування, етичні комісії, професійно-етична експертиза. Етика ділового спілкування у складі професійної культури. Професійна культура та етикет.</p>	
4.	Тема 4. Екологічна етика та біоетика	<p>Предмет екологічної етики.</p> <p>Історія виникнення та становлення екологічної етики.</p> <p>Концептуальні основи екологічної етики. Основні принципи екологічної етики.</p> <p>Методи екологічної етики.</p> <p>Антропоцентризм, патоцентризм, біоцентризм, екоцентризм у відношенні до природи та живих істот. Біологічне різноманіття.</p> <p>Моральна відповідальність за стан природи. Обов'язки перед майбутніми поколіннями.</p> <p>Справедливе відношення до природи. Етико-екологічні проблеми в міжнародних документах.</p> <p>Поняття, предмет та структура біоетики. Історія становлення біоетики. Основні принципи біоетики. Проблеми біомедичної етики: інформоване погодження, лікарська таємниця, медичний патерналізм, моделі відносин лікар-пацієнт, ятрогенія, справедливість розподілу ліків, репродуктивні технології, трансплантологія, генетичні дослідження, евтаназія, інфекційні хвороби-щеплення-права людини, зловживання психіатрії. Інституціоналізація біомедичної етики. Міжнародні біомедичні документи.</p>	<p>Підготовка конспекту (змістовних тез) з теми під час лекції та самостійні доповнення з джерел.</p> <p>Контрольні запитання, доповідь, підготовка мультимедійної презентації, завдання для самостійної роботи (робота над науковим проектом). Тестування.</p>
5.	Тема 5. Політична етика	<p>Предмет політичної етики.</p> <p>Основні форми співвідношення моралі та політики. Моральна політика та політична мораль.</p> <p>Політичне моралізаторство. Сила та безсилля моралі в політиці.</p> <p>Індивідуальна відповідальність в політиці. Колективна відповідальність в політичній та етичній теорії. Політичний опір та громадянська непокоря. Етика міжнародної політики.</p> <p>Моральнісні обмеження війни.</p> <p>Принципи справедливої війни.</p> <p>Мораль у політичних конфліктах.</p>	<p>Підготовка конспекту (змістовних тез) з теми під час лекції та самостійні доповнення з джерел.</p> <p>Контрольні запитання, доповідь, підготовка мультимедійної презентації, завдання для самостійної роботи (робота над науковим проектом). Тестування.</p>

6.	Тема 6. Економічна етика та етика бізнесу	<p>Предмет та завдання економічної етики та етики бізнесу.</p> <p>Світоглядні передумови та етичні принципи західного підприємництва. Підприємницька активність релігійних та етнічних меншин. Моральнісні колізії бізнесу на рівні підприємства (права та обов'язки персоналу фірми, проблеми зайнятості та зарплати робітничих, дискримінація та боротьба з нею, сигналізування як морально дозволена та недозволена дія, захист інтелектуальної власності та використання конфіденційної інформації). Моральнісні колізії бізнесу на рівні суспільства (маніпуляції та примус в маркетинговій практиці, неправдива реклама, безпека та захист навколишнього середовища, проблеми обліку, звітності, реструктуризації та інвестування, тіньова економіка та кримінальна господарська діяльність). Моральні проблеми міжнародного бізнесу (етичні проблеми економічної глобалізації, крос-культурні конфлікти міжнародного підприємництва, власність та розподіл світових ресурсів, експлуатація, рабство, дитяча праця, небезпечне виробництво). Т.Василевська про етику державного службовця</p>	<p>Підготовка конспекту (змістовних тез) з теми під час лекції та самостійні доповнення з джерел. Контрольні запитання, доповідь, підготовка мультимедійної презентації, завдання для самостійної роботи (робота над науковим проєктом). Тестування.</p>
7.	Тема 7. Юридична етика	<p>Співвідношення права та моралі. Поняття юридичної етики. Основні категорії юридичної етики. Етика, етичні принципи в загальній системі професійної культури правника. Специфіка взаємодії морального та правового регулювання діяльності юриста. Моральний зміст Конституції України. Вплив морального змісту права на ідеологічні процеси в суспільстві та державному управлінні. Роль права в моральному вихованні громадян.</p>	<p>Підготовка конспекту (змістовних тез) з теми під час лекції та самостійні доповнення з джерел. Контрольні запитання, доповідь, підготовка мультимедійної презентації, завдання для самостійної роботи (робота над науковим проєктом). Тестування.</p>
8.	Тема 8. Комунікативна та журналістська етики	<p>Предмет і завдання комунікативної етики. Теорії міжособистісних взаємин. Моральнісний вимір феномену спілкування. Функції і способи спілкування. Вербальне та невербальне спілкування. Бесіда. Переговори. Публічні виступи.</p>	<p>Підготовка конспекту (змістовних тез) з теми під час лекції та самостійні доповнення з джерел. Контрольні запитання, доповідь, підготовка мультимедійної презентації, завдання для</p>

		Етика ділового спілкування в українській і західній культурах. Журналістська етика, як наука. Основні міжнародні, національні, корпоративні нормативно-кодифікаційні стандарти і документи, що визначають професійно-етичні принципи журналістської діяльності. Професійно-етичні проблеми сучасних українських мас-медіа та шляхи їх подолання.	самостійної роботи (робота над науковим проектом). Тестування.
9.	Тема 9. Етика науки та освіти	Предмет етики науки. Етос науки. Імперативно-ціннісний зміст наукової діяльності. Дилеми етосу науки. Парадокси наукової раціональності та етики. Етика науки та відповідальність вченого. Предмет етики освіти. Співвідношення виховання та освіти. Конфлікти цінностей у сфері освіти. Моральнісний сенс та моральні рівні навчання. Етичні проблеми сфери освіти. Академічна доброчесність. Моральнісна культура університету. Кодифікація освітнього життя. Етичні проблеми академічного середовища. Кодифікація відносин в академічному середовищі.	Підготовка конспекту (змістовних тез) з теми під час лекції та самостійні доповнення з джерел. Контрольні запитання, доповідь, підготовка мультимедійної презентації, завдання для самостійної роботи (робота над науковим проектом). Тестування.
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		40	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		20	
самостійна робота		120	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр 1-2	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
Перший	033 Філософія.	Перший	Нормативний
4. Теми лекційних та семінарських занять			
Тема		Кількість год.	
		лекції	сем. заняття
			сам. роб.
Тема 1. Предметне поле досліджень сучасної етики. Основні сучасні етичні концепції		6	4
Тема 2. Сучасні дослідження історії етики.		6	2
Тема 3. Прикладна та професійна етики		4	2
Тема 4. Екологічна етика та біоетика		4	2
Тема 5. Політична етика		4	2
Тема 6. Економічна етика та етика бізнесу		4	2
Тема 7. Юридична етика		4	2
Тема 8. Комунікативна та журналістська етики		4	2

Тема 9. Етика науки та освіти	4	2	16
ЗАГ.:	40	20	120
5. Самостійна робота			
Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни «Актуальні проблеми сучасної етики» складається з різних видів:			
<ol style="list-style-type: none"> 1) підготовка до аудиторних занять (лекцій, семінарських занять); 2) самостійне поглиблене опрацювання тем навчальної дисципліни згідно з навчально-тематичним планом та проходження тестування за результатами опрацювання; 3) виконання індивідуального завдання. 			
6. Методи навчання			
За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни «Актуальні проблеми сучасної етики» використовуються наступні методи навчання.			
Методи	Характеристика		
Наочні методи навчання	Грунтуються на візуальному сприйнятті інформації (читання лекцій та підготовка практичних завдань із використанням мультимедійних презентацій, демонстрація тематичних відеороликів).		
Інтерактивні методи навчання	Грунтуються на принципі зворотного зв'язку, коли здобувач освіти отримує відповіді, зауваження та поради щодо певної проблематики від викладача чи одногрупників; коли здобувачі освіти взаємодіють між собою, а викладач виступає координатором та наставником, а також стежить за дотриманням навчальних та етичних норм. Серед інтерактивних методів навчання використовуються: відповіді на запитання та опитування думок здобувачів освіти, бесіда, дискусії, мозковий штурм, ігровий метод.		
Практичні методи навчання	Передбачають виконання практичних завдань. Серед практичних методів навчання використовуються практичні роботи, вправи, конспектування джерел.		
Інноваційні методи навчання	Поєднують інтерактивні та комп'ютерні технології. Серед інноваційних методів навчання використовуються: компетентнісний метод (спрямований на розвиток професійних навичок, вмінь та якостей здобувачів освіти), проектно-дослідницький метод (спрямований на вирішення проблемного питання через розвиток пошукових та аналітичних якостей здобувачів освіти, а також навичок командної роботи), використання інформаційно-комунікаційних технологій та діджитал-інструментів. Програми і сервіси, які використовуються: сервіси та програмні продукти від Microsoft, інструменти Google, робота у наукових соціальних мережах Google Academy, Researchgate, ORCID, ознайомлення із аналітичними механізмами Scopus, WoS.		
Методи дистанційного навчання	Грунтуються на використанні інформаційних технологій, в т.ч. університетської системи дистанційного навчання https://d-learn.pro , інформаційної бази університетської бібліотеки http://lib.pnu.edu.ua , платформ для організації відеоконференцій: Zoom Video Communications, Google Meet, Cisco Webex.		
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень аспірантів, що регламентовані в університеті. Допуск до іспиту становить максимум 50 балів, бал за складання іспиту (підсумковий контроль) становить максимум 50 балів. Оцінюється робота на 10 семінарських заняттях упродовж першого і другого семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість балів – 40. Максимальна кількість балів за усі відвідані лекційні заняття становить 5 балів. При виставленні допуску до іспиту (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення аспірантів (бали), набрані на поточному оцінюванні, контрольному тестуванні під час аудиторних занять (40 балів), при виконанні індивідуальних завдань (індивідуальне науково-дослідне завдання за темою дисертаційного дослідження – 5 балів) для самостійної роботи, а також бали, отримані за відвідування лекцій (5 балів).</p> <p>Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється аспіранту за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за поточне оцінювання на семінарських заняттях, відвідування лекцій, підсумкову контрольну роботу, самостійну роботу (модуль 1) та бали, отримані під час іспиту (модуль 2). Допуск до іспиту передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність аспіранта на заняттях (у тому числі на лекційних), активність аспіранта під час семінарських занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань; списування та плагіат.</p> <p>Аспірант, який не набрав 25 балів, до іспиту за відомістю №1 не допускається. У такому випадку аспірант користується повторним правом отримати допуск на складання іспиту за відомістю №2. Третя спроба за відомістю №3 передбачає обов'язкове комп'ютерне екзаменаційне тестування.</p>									
<p>Критерії оцінювання</p>	<p>«90-100 балів» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т.ч. у вигляді мультимедійних презентацій), глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.</p> <p>«70-89 балів» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей (в т.ч. у вигляді мультимедійних презентацій), в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.</p> <p>«50-69 балів» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей (в т.ч. у вигляді мультимедійних презентацій), але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.</p> <p>«Менше 50 балів» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.</p>									
<p>Шкала оцінювання: національна та ECTS</p>	<p>Сума балів за всі види навчальної діяльності</p>	<p>Оцінка ECTS</p>	<p>Оцінка за національною шкалою</p> <table border="1" data-bbox="836 1933 1444 2163"> <tr> <td data-bbox="836 1933 1209 2056">для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики</td> <td data-bbox="1209 1933 1444 2056">для заліку</td> </tr> <tr> <td data-bbox="836 2056 1209 2163">90 – 100</td> <td data-bbox="1209 2056 1444 2163">відмінно</td> </tr> <tr> <td data-bbox="836 2163 1209 2163">80 – 89</td> <td data-bbox="1209 2163 1444 2163">зараховано</td> </tr> </table>		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку	90 – 100	відмінно	80 – 89	зараховано
для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку									
90 – 100	відмінно									
80 – 89	зараховано									

	70 – 79	C	добре	
	60 – 69	D	задовільно	
	50 – 59	E		
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Вимоги до письмови хробіт	Підсумкова робота, яка проводиться у письмовій (тестовій) формі, повинна містити конкретні і чіпкі відповіді на поставлені питання, здобувач повинен використовувати сучасні наукові джерела з філософії методології науки. Тестові завдання передбачають вибір правильного варіанту відповіді.			
Семінарські заняття	Оцінюється робота на 10 семінарських заняттях та контрольного тестування упродовж семестру. Максимальна кількість балів – 40.			
Лекційні заняття	Максимальна кількість балів за відвідані лекційні заняття може становити 5 балів.			
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Окремою формою індивідуальної науково-дослідної роботи аспіранта з курсу «Актуальні проблеми сучасної етики» є презентація дисертаційної роботи, методологічне обґрунтування вибору теми дисертації з обраної спеціальності, визначення актуальності, новизни, стану розробки вказаної проблеми, опис основних принципів і методів дослідження, обговорення такого проекту на семінарському занятті. У проекті має бути відображено авторське визначення об'єкта, предмета, мети і основних завдань дослідження, розкрито його методологічні принципи, а також те, що дає досліднику застосування тих чи інших методів при розв'язанні основних завдань дослідження. У проекті також слід вказати філософські категорії, які використовуватимуться при розробці досліджуваної проблеми. Якщо автор дисертації розробляє новий метод дослідження, потрібно дати його філософське обґрунтування і розкрити методологічну значущість для філософської науки. У проекті наприкінці потрібно вказати список використаних праць, в змісті яких йдеться про методи дослідження обраної теми. Виконане індивідуальне завдання оцінюється максимум у 5 балів.			
Умови допуску до підсумкового контролю	При виставленні допуску до іспиту (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення аспірантів (бали), набрані на поточному оцінюванні, контрольному тестуванні під час аудиторних занять (40 балів), при виконанні індивідуальних завдань (індивідуальне науково-дослідне завдання за темою дисертаційного дослідження – 5 балів) для самостійної роботи, а також бали, отримані за відвідування лекцій (5 балів). Аспірант, який не набрав 25 балів, до іспиту за відомістю №1 не допускається. У такому випадку аспірант користується повторним правом отримати допуск на складання іспиту за відомістю №2. Третя спроба за відомістю №3 передбачає обов'язкове комп'ютерне екзаменаційне тестування.			
Підсумковий контроль	Залік (1 сем.) /Екзамен(2 сем.) Форма здачі: письмово (тест).			
8. Ресурсне забезпечення				

Рекомендовані літературні джерела

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. осв. політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Арпохова. К.: Таксон, 2016. 234 с.
2. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення середмолодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Арпохова, І.О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
3. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 252 с.
4. Василевська Т. Е. Етика державного управління : підручник / Т. Е. Василевська, В. О. Саламатов, Г. Б. Марушевський; за заг. ред. Т. Е. Василевської. К. : НАДУ, 2015. 204 с.
5. Гребеньков Г. В., Фіолевський Д. П. Юридична етика: Навч. пос. К: Алерта, 2004. 209 с.
6. Деонтологія і етика в клінічній практиці. Частина 1.: навчальний посібник / Ю.М.Казаків та ін. Полтава. 2014. 214 с.
7. Дойчик М. В. Ідея гідності в історії європейської філософії [Текст] : монографія. Видання 2-ге, доповнене. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2018. 394 с.
8. Дойчик М.В. Гідність особистості у світлі філософського ідеалізму П. Юркевича. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць* / Гол. ред. В.М. Вашкевич. К. : «Видавництво «Гілея», 2015. Вип. 100 (9). С. 116 – 121.
9. Екологічна етика. Навчальний посібник / За ред. О.М. Шуміла. Харків: Видавництво «Право», 2015. 304 с.
10. Етика [Текст] : навчальний посібник / за ред. проф. В.О. Лозового. К. : Юрінком Інтер, 2007. 224 с.
11. Етика і політика: проблеми взаємозв'язку [Текст] [Текст] / відп. ред. В. А. Малахов. К. : Стило, 2001. 216 с.
12. Етика та естетика [Текст]: навч. посіб. / за ред. В.Л.Петрушенко. Рек. МОН. Львів : Новий Світ. 2000, 2011. 308 с.
13. Етика. Естетика [Текст]: навч. посібник / за наук. ред. Панченко В.І. Рек. МОН. К. : ЦУЛ, 2014. 432 с.
14. Етика: навчальний посібник / Т.Г. Аболіна, В.В. Єфименко, О.М. Лінчук та ін. К.: Либідь, 1992. 328 с.
15. Запорожан В.М., Аряєв М.Л. Біоетика та біобезпека: Підручник. К.: Здоров'я, 2013. 456 с.
16. Журналістська етика: Посібник для підготовки до державного іспиту [Текст] / Авт. кол. За ред. В.П. Мостового та В.В. Різуна. Київ, ТзОВ«ЗН УА», 2014. 224 с.
17. Ларіонова В.К. Історія і теорія етики [Текст]: посібник. Ів.-Франківськ : Голіней О. М., 2015. 370 с.
18. Малахов, В. А. Етика: Курс лекцій [Текст]: навч. посіб.- 6-е вид. / Віктор Аронович Малахов. Рек. МОН України. К. : Либідь, 2006. 384 с.
19. Надурак В. В. Система суспільної моралі: синергетичний підхід [Текст]: монографія [Текст]. Ів.-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2014. 230 с.
20. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин: Навч. посіб. К.: Кондор, 2007. 356 с.
21. Права людини та медіадіяльність: Збірник навчальних програм викладачів і викладачок журналістики / За ред. Шендеровського К. К.: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2018. 174 с.
22. Прикладна етика. Навчальний посібник / Аболіна Т. Г., Нападиста В. Г., Рихліцька О. Д та ін., за заг. ред. Панченко В. І. К.: «Центр учбової літератури», 2012. 392 с.
23. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с.
24. Рогожа М.М. Соціальна мораль: колізії мінімалізму. Монографія. К.: Вид. ПАРАПАН, 2009. 216 с.
25. Сопова Д.О. Академічна чесність як складова професійної підготовки майбутніх фахівців і університетах ЄС [Текст] : дис. доктора філософії: 011 Науки про освіту (Освітні, педагогічні науки). Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2020. 228 с.
26. Сучасні проблеми біоетики: Навчальний посібник для позааудиторної підготовки студентів спец. «Фармація», «Клінічна фармація» та ін / За ред. В. А. Мороза. Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 128 с.

27. Тимош Ю.В. Психосемантика моральної свідомості особистості. [Текст] : дис. канд. психол. наук: 19.00.01 загальна психологія, історія психології. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2018. 257 с.
28. Тофтун М.Г. Сучасний словник з етики : Словник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. 416 с.
29. Тофтун М.Г. Етика: навчальний посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2005. 416 с.
30. Філософія науки. Навчальний посібник / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2017. 588 с.
31. Шиманова О. Етика і професійна етика : навч-метод. Посібник. Л.: ПП Сорока Т. Б., 2013. 132 с.
32. Doichyk M. Cultivating dignity in Jean-Jacques Rousseau's social-ethical conception: gender aspect. *Вісник Прикарпатського університету. Філософські науки*. Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2018. Випуск 21. С.16-22.
33. Doichyk M. Protestant view on Human Dignity from the perspective of Max Weber's methodological individualism: social potential. *Релігія та Соціум: міжнародний часопис*. 2018. № 1-2 (29-30). С. 71–77.
34. Doichyk M, Doichyk O. The Idea of Dignity in Contemporary Scientific Discourse. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 2019. 2 (2). P. 3 – 12.
35. Doichyk, M., & Doichyk, O. (2021). Epistemological Premises for the Concept of Dignity in John Locke's Philosophical Discourse. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 4(1), 3-12.

Додаткові літературні джерела

36. Аболина Т.Г. Исторические судьбы нравственности (философский анализ нравственной культуры). К., «Либідь», 1992. 196 с.
37. Аболина Т.Г. Проблеми соціальної етики в сучасному суспільстві. К.: ТОВ «Знання», Київський державний університет ім.Т.Шевченка, 1999. 29 с.
38. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. [Текст] : курс лекцій. К. : Генеза, 1996. 368 с.
39. Гардашук Т.В. Ідея справедливості в сучасному екологізмі. *Філософська думка*, 2003. № 1. С.102 – 122.
40. Горський В.С. Історія української філософії : курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. С. Горський. 3-тє вид. Київ: Наук. думка, 1997. 285 с.
41. Дойчик М. В. Категорія «гідність» у філософії Імануїла Канта. *Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки*. 2011. Вип. 14. С. 87–92.
42. Дойчик М.В. Ідея гідності людини у сократичних діалогах Платона. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В.М. Вашкевич*. К. : «Видавництво «Гілея», 2015. Вип. 102 (10). С. 305 – 309.
43. Дойчик М. В. Юстин Мученик: перший досвід філософського осмислення християнського розуміння гідності. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Філософія*. 2018. Вип. 806. С. 132–138.
44. Дойчик М. В. Ідея гідності у філософії Томаса Гоббса. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. 2018. Вип. 132 (5). С. 150–156.
45. Єрмоленко А.М. Екологічна етика: проблеми обґрунтування. *Практична філософія*. №2, 2003. С.190 – 200; №3, 2003. С.133 – 148.
46. Історія філософії [Текст]: словник/ за заг. ред. В. І. Ярошовця. К. : Знання України, 2006. 1200с.
47. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Пер. з нім. К.: Лібра, 2001. 400с.
48. Крем'як В.П., Ільїн В.В. Філософія: Логос, Софія, Розум: підручник. К.: Книга. 2009. 432 с.
49. Мовчан, В. С. Етика [Текст]: навч. посіб. / В. С. Мовчан. Рек. МОН 3-тє вид., випр. і доп. К. : Знання, 2007. 483 с.
50. Хамитов Н., Крылова С. Этика. Путь к красоте отношений [Текст]: курс лекций [Текст]. К. : КНТ, ЦУЛ, 2007. 256 с.
51. Хамитов Н., Крылова С., Минева С. Этика и эстетика. Словарь ключевых терминов [Текст] [Текст]. К. : КНТ, 2009. 336 с.

9. Контактна інформація

Викладач: Дойчик Максим Вікторович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та релігієзнавства.

Контактна інформація викладача: +380955702451; maksym.doichuk@pnu.edu.ua
Консультації проводяться щопонеділка на кафедрі філософії, соціології та релігієзнавства з 13.00 до 15.00 в ауд. 503 (г.к.). Онлайн консультації також можуть проводитись з використанням Viber (+380955702451). Аспірантська академічна група у Viber.

10. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none">• Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.• Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.• Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника .• Положення про запобігання академічному плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.• Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.• Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». <p>Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4).</p> <p>Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4-5).</p> <p>Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Невідповідна поведінка під час заняття	<p>Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти».</p> <p>Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>

Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019)» . Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
--------------------	--

11. Програмові вимоги

«Май мужність користуватись власним розумом»

(І. Кант)

Для іспиту аспірант повинен знати зміст програмових розділів і тем навчального курсу, відповідно до яких пропонується основний перелік питань:

- Бачення предмету етики в розвідках сучасних науковців. Багатоманіття визначень етики та її різновидів.
- Ідея та поняття моралі в дослідженнях О.Дробницького.
- Е.Макінтайр про історію етичної думки.
- Ключові етапи світової етики в дослідженнях О.Дробницького.
- Етика рицаря та буржуа в дослідженнях М.Оссовської.
- Етичні вчення російських релігійних філософів у дослідженнях В.Ларіонової.
- Сучасна комунікативна етика.
- Історія української етики в роботах В. Нападистої.
- Перегляд етики марксизму наступниками марксистської думки на Заході (Е.Фромм, Е.Блох, Г.Маркузе та ін.).
- Етичний аспект філософії діалогу (М.Бубер, М.Бахтін, Е.Левінас).
- Сімона де Бовуар та Жан Поль Сартр про співвідношення індивідуальної та суспільної моралі.
- Принцип відповідальності Г.Йонаса.
- Дискурсивно-комунікативна етика (К.-О.Апель, Ю.Хабермас).
- Етичний плюралізм у постмодернізмі (Ж.Дерріда, М.Фуко).
- Етичний потенціал герменевтики як практичної філософії (Х.-Г.Гадамер, П.Рікер).
- Вплив філософії неопозитивізму на методологічну проблематику сучасної етики. Етичні висновки філософії Л.Вігенштейна.
- Аналіз моральних понять у праці Дж.Мура «Принципи етики».
- Проблема аналізу мови моралі в метаетиці.
- Аналіз моральних суджень в емопівістській теорії моралі.
- Сучасні інтерпретації утилітаризму.
- Теорія справедливості Джона Ролза.
- Сучасна християнська етика в неомізізмі, неоавгустинізмі та неопротестантизмі.
- Проблематика моралі в працях Бурдьє, Гідденса, Ф.Фукуями, Н.Лумана.
- Структура моралі: системно-синергетичний підхід.
- Можливості впливу на суспільну мораль.
- Т.Аболіна про моральнісну культуру в контексті соціокультурної динаміки.
- Внесок Ф.Гайєка в сучасні уявлення про самоорганізацію моралі.
- Моральна психологія Дж.Хайдта, С. Кесбір, Дж. Грехем.
- Дж.Грін про мозкову активність у процесі прийняття моральних рішень.
- Дослідження емпатії Жаном Десеті, Полом Заком.
- Біологічне коріння моралі у дослідженнях Р.Александера, Ф.Де Ваая, В. Ефроїмсона.
- Пол Блум про основи моральної поведінки у немовлят.
- Етологія К.Лоренца.
- Соціологічні дослідження моралі Є.Головахи.
- Значення гідності в розвитку європейської цивілізації.
- Втілення уявлень про людську гідність в ідеї прав людини.
- Людська гідність та проблема тортур, евтаназії, абортів.
- Національні етоси і загальнолюдська мораль: питання пріоритету і взаємодоповнюваності.
- Роль національних традицій у закріпленні сталих форм моральної поведінки.
- Етика комунітаризму (Е. Макінтайр, Ч.Тейлор).

- Моральний аспект стосунків людської особистості та нації.
- Національна вина і національна відповідальність.
- Моральний зміст поняття про Батьківщину. Патріотизм як моральна цінність.
- Місце прикладної етики в структурі сучасного етичного знання. Статус прикладної етики. Засади прикладної етики. Структура та методологічні принципи прикладної етики.
- Прикладна етика: західний досвід.
- Професійна етика.
- Професійний успіх як моральна проблема.
- Дієвість етичних кодексів.
- Етичне проектування, етичні комісії, професійно-етична експертиза.
- Поняття, предмет та структура біоетики.
- Основні принципи біоетики.
- Проблеми біомедичної етики.
- Міжнародні біомедичні документи.
- Предмет екологічної етики.
- Антропоцентризм, патоцентризм, біоцентризм, екоцентризм у відношенні до природи та живих істот.
- Етико-екологічні проблеми в міжнародних документах.
- Основні принципи екологічної етики.
- Журналістська етика.
- Кодекс етики українського журналіста.
- Моральна політика та політична мораль
- Політичний опір та громадянська непокора.
- Етика міжнародної політики.
- Моральнісні обмеження війни. Принципи справедливої війни.
- Предмет та завдання економічної етики та етики бізнесу.
- Світоглядні передумови та етичні принципи західного підприємництва.
- Моральнісні колізії бізнесу на рівні підприємства.
- Моральнісні колізії бізнесу на рівні суспільства.
- Моральні проблеми міжнародного бізнесу.
- Юридична етика.
- Т.Василевська про етику державного службовця.
- Етос науки. Імперативно-ціннісний зміст наукової діяльності. Дилеми етосу науки.
- Предмет етики освіти. Етичні проблеми сфери освіти.
- Академічна доброчесність: данина моді чи життєва необхідність?
- Етичні проблеми академічного середовища.
- Кодифікація відносин в академічному середовищі (вітчизняний та зарубіжний досвід).
- Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Викладач

М.В. Дойчик